



Església de Sant Esteve

Sant Esteve de Palautordera

Ubicació

Comarca:	Vallès Oriental
Lloc/Adreça:	Plaça de l'Església, 1
Emplaçament	Al centre de Sant Esteve de Palautordera, just al subsol de l'església de Sant Esteve i al seu entorn.
Alçada:	231

Coordenades:

Latitud:	41.7027636023
Longitud:	2.4369767808849
UTM Est (X):	453156
UTM Nord (Y):	4616928

Classificació

Número de fitxa	08207 - 74
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Romà Paleocristià Medieval Visigot Modern
Segle	Segles III - XVIII
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Les estructures documentades indiquen un nivell de conservació mínim del jaciment. És una zona fortament antropitzada.
Protecció	Inexistent
Tipus de protecció:	Inexistent
Número inventari	C.C.A.A: 11167
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Difícil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	Ref. Cad. 3272102DG5137S0001WT

Fitxes associades:
[Església de Sant Esteve](#)

Autoria de la fitxa
Data de registre de la fitxa:

Daniel Gutiérrez Espartero
dg., 01/01/2023 - 20:03

Descripció

La plaça de l'església és un espai que s'articula al voltant de la parròquia de Sant Esteve, la sagristia que es troba a l'est d'aquesta, i la masia anomenada Can Moix, a l'oest.

Durant la dècada dels anys quaranta es realitzaren unes obres de condicionament en la sagristia. En el subsol d'aquesta zona aparegueren diversos fragments de dolia romana. No hi ha constància de la troballa en aquella ocasió d'altres materials arqueològics. L'any 1990, amb motiu d'unes altres obres realitzades a pocs metres de l'església, concretament en la masia de Can Moix, es localitzaren en el subsol d'aquesta, diverses estructures arqueològiques.

La informació d'aquestes troballes fou comunicada per un manobre, que no va saber descriure amb major detall com eren les estructures que va observar. Tot i així, en una visita posterior efectuada per Lluís Vila, aquest observà l'aparició d'un arc cec en una de les parets que, de nord a sud, posen en relació l'església amb la masia.

La tècnica constructiva dels arcs, pròpia del romànic, és la mateixa que s'observa en el campanar. També cal esmentar que durant les obres de pavimentació del carrer que va des del tram final del carrer Major fins a la zona esportiva, aparegueren tres fragments de teula romana. En la part posterior de l'absis de l'església, durant unes obres de reparació del comptador general elèctric del poble, es localitzaren noves restes arqueològiques. Les obres comportaren l'obertura d'un forat d'aproximadament 1'5m de profunditat. En aquesta cota aparegueren restes d'una possible tomba amb nombrosos ossos humans.

L'any 2004 es va dur a terme una intervenció arqueològica preventiva a la Plaça de l'Església i al carrer Àngel Guimerà de Sant Esteve de Palautordera. Aquesta intervenció venia motivada per la necessitat d'obrir diverses rases per a la instal·lació de tubs de Gas Natural. Totes les rases foren negatives, excepte en aquest sector, per tant es realitzà la intervenció arqueològica.

La intervenció consistí en la obertura de 3 rases, resseguint el límit de l'església. Pel que fa a l'excavació dels nombrosos enterraments d'època moderna documentats, tan sols es van extreure les parts afectades per la rasa, quedant la resta dels sebollits sota el paviment actual. La intervenció arqueològica va permetre documentar restes arqueològiques que, un cop interpretades, ajuden a establir una seqüència d'ocupació i de funcionalitat de l'espai excavat des de l'època baiximperial fins l'actualitat.

El 2009, en el marc d'unes obres a la plaça de l'església, es va dur a terme el rebaix dels terrenys sense avisar prèviament ni a l'empresa d'arqueologia ni a l'arqueòleg director, fet que suposà que la totalitat del rebaix ja s'havia efectuat quan aquest va arribar i no va ser possible recuperar informació relativa a les restes arqueològiques que hi podien haver en aquell espai.

Història

Del resultat de les intervencions arqueològiques es desprèn la següent seqüència històrica:

- Fase 1: correspondria a època romana, amb unes estructures que daten del segle III, amortitzades en el segle V. L'àmbit on es troben aquestes estructures es a l'oest i sud-oest de la masia de Can Moix, i es tracta de dos murs en sentit nord-oest / sud-est. El mur més antic estava bastit amb pedres irregulars de mida mitjana sense lligar. A banda i banda es documentà el seu enderroc, de pedres i teula.

L'altre límit de l'habitació es desconeix. Al nord d'aquesta estructura s'excavà un enterrament en fossa simple corresponent a un individu infantil. La datació és anterior al segle V.

- Fase 2: correspon a l'antiguitat tardana i està representada per una necròpolis que començà a funcionar en el segle V. Els enterraments d'aquesta època es localitzaren en la meitat oest de la rasa 2, i tan sols s'excavaren 2 dels 6 documentats.

Es diferencien dues tipologies: hi ha dues inhumacions en fossa simple i quatre amb coberta de grans lloses de pissarra, totes amb orientació sud-est / nord-oest. També es localitzaren quatre estructures més que possiblement correspondrien a tombes de cista, però no està confirmat.

- Fase 3: representada també per una necròpolis, vinculada a l'església romànica del segle XI. Els enterraments estan orientats d'oest a est, la tipologia és en fossa de planta ovalada amb els laterals, capçalera i peus de còdols allargats i la coberta de pedres planes i grans. S'excavaren 10; d'aquestes, 5 amb la tipologia esmentada, 2 en fossa simple i 2 infantils encabits entre les pedres dels primers. Les restes d'aquesta fase estaven concentrades a l'est de la rasa 2.

- Fase 4: en aquesta fase es documentà una estructura molt destacable per la seva importància a nivell d'organització de l'espai on es va dur a terme la intervenció; es tracta d'un camí de pedres i còdols que provindria de Santa Maria de Palautordera descorrent per davant de la porta de Can Moix per endinsar-se pel carrer Major. Es tracta de l'antic camí del Montseny, també conegut com carrer de l'Església, que va desaparèixer en 1927 amb la obertura de la carretera del Montseny.

També en aquesta fase es documenten enterraments: un total de 12, a l'est del camí. La tipologia és la mateixa, de fossa simple i se superposen i tallen entre ells. Tots presenten orientació nord-oest / sud-est, excepte un enterrament.

L'absència d'enterraments entre els segles XI i XV es pot associar amb la presència del cementiri en la part posterior de l'església.

- Fase 5: es tracta de l'últim moment documentat. Està representada per 10 enterraments d'època moderna, amb orientació nord-oest / sud-est. Segons les evidències arqueològiques, en un moment indeterminat de l'època moderna es produí un nou desplaçament de la zona de cementiri del poble, tornant al sector oriental de la rasa, on hi havia les inhumacions altmedievals. Es documenta un mur semicircular que delimitaria aquest nou espai de necròpolis. El mur era fet de pedres i còdols irregulars unides amb morter de calç. A aquest mur se li recolzaven els nínxols verticals que devien conviure inicialment amb les tombes excavades a terra.

Bibliografia

- GIBERT, J (2007): *Els "palatia" septimans: indicis de l'organització territorial andalusina al Nord dels Pirineus. Anuario de Estudios Medievales*. Número 37, Fascículo: 1

- MARTÍ, R (1988): *L'ensangreraement L'adveniment de les sagreres feudals*. Revista Faventia. ISSN 0210-7570, Número 10, Fasc. 1-2. Págs. 153-182
- MARTÍ, R (1999): *Palaus o almúnies fiscals a Catalunya i al-Andalus*. Les sociétés méridionales à l'âge féodal. Hommage à Pierre Bonnassie. Presses universitaires du Midi
- OLIVÉ TACHÉ, M (2009): "*Intervenció a la plaça de l'església de Sant Esteve de Palautordera*". Núm. memòria: 9438.





